

LESSON 18

אכצנמע לעקציע

ניט זיין הימל

„עס איז גארניט שוין,“ האָט אַ כעלעמער געזאָגט צו אַ קליין יינגל אין גאַס. „דו זעסט, אַז עס גייט אָן אַלמער מענטש, און דו נעמסט ניט אַראָפּ פֿאַר אים דאָס הימל.“

„עס מאַכט ניט אויס,“ האָט דאָס יינגל געענטפֿערט. „עס איז ניט מיין הימל, עס איז מיין ברודערס.“

דאָס הייסט אַלמ?

„דו ווייסט, דוד, מיין זיידע איז שוין אַלט פֿינף און אַכציק יאָר!“

„דאָס רופֿסטו 'אַלמ'? ווען מיין זיידע וואָלט געלעבט, וואָלט ער שוין היינט אַלט געווען 102 יאָר!“

דער זייגער אויפֿן טורעם

מ ש ה : פֿאַר וואָס זיינען דאָ זייגערס פֿון דריי זייטן פֿון טורעם פֿון ראַטהויז?

א ב ר ה ס : דו ווייסט ניט? ווען איינער קוקט, וויפֿל עס איז דער זייגער, זאָלן אַנדערע דערווייל ניט דאַרפֿן וואַרטן.

דער נודניק

„דאָקטער, איר מוזט מיר העלפֿן.“

„וואָס טוט אײַך ווייז?“

„מיר טוט גארניט וויי, אַבער איך רעד אַפֿט צו זיך אליין.“

„דאָס מאַכט ניט אויס. איך רעד אויך אַ מאל צו זיך אליין.“

„יא, דאָקטער, אַבער איר ווייסט ניט, סאַראַ נודניק איך בין!“

בולבעס

זונטיק בולבעס, מאַנטיק בולבעס,
דינסטיק און מיטוואַך בולבעס,

דאָנערשטיק און פֿרייטיק בולבעס;
שבת אין אַ נאָווענע אַ בולבע-קוגעלע,
זונטיק ווייטער בולבעס.

אָבער בולבעס, ווייטער בולבעס,
נאָך אַ מאָל און ווידער בולבעס,
היינט און מאָרגן בולבעס;
שבת נאָכן טשאַלנט אַ בולבע-קוגעלע,
זונטיק ווייטער בולבעס.

ברויט מיט בולבעס, פֿיש מיט בולבעס,
וואַרעמעס און וועטשערע בולבעס,
אָבער און ווידער בולבעס;
שבת נאָכן טשאַלנט אַ בולבע-קוגעלע,
זונטיק ווייטער בולבעס!

VOCABULARY

ווייטער again	אָבער again
די וועטשערע supper	אויס מאַכן to matter
די זייט side	עס מאַכט ניט אויס it doesn't matter
דער טורעם tower	אַראָפּ נעמען (אַראָפּגענומען) to take off
דער טשאַלנט (pre- pared on the previous day)	די בולבע [BULBE] (ס)
נאָווענע: אין אַ נאָווענע for a change	דאָס בולבע-קוגעלע (ך) pudding
נאָך אַ מאָל once again	דאָס היטל cap
דער נודניק bore	דאָס וואַרעמעס dinner
טאָראַ what a	וויי טאָן (וויי געטאָן) to hurt
טאָראַ מענטש! what a person!	מיר טוט וויי די האַנט my hand
דאָס ראָטהויז town hall	hurts me

EXERCISES

A. Translate into Yiddish:

1. My uncle and aunt are arriving (=coming) by train at 4:32 p.m. 2. They have been in Canada and in the United States, and now they are going to Mexico. 3. I want to be on time and see them when they (will) come. 4. If it will rain they will not see much in the city. 5. They will lose too much time if I don't show them the city myself. 6. While they are (will be) here, they are supposed to live at our house, that is, at my father's house. 7. I was married a year ago. 8. I'm afraid that I won't be able to give them very much time. 9. I can be with them for two hours tomorrow, (that is) Saturday, and for three or four hours the day after tomorrow. 10. I dislike taking (*infinitive*) people there. 11. I hoped that my brother would (*future*) have pity on me and help me, but he did not. 12. He advised me to ask our (=the) uncle and aunt to come home. 13. I said: "Thanks, but I have enough advice (*plural*)."

14. It seems that they will have to remain at home on Saturday night. 15. What's the matter? 16. I've suddenly forgotten her name (=how she is called). 17. From now on please wait until the end. 18. I am glad that you dream about such good things. 19. The children met yesterday, and they are fighting (already) today. 20. She hopes to get married a year from now.

B. Change the singular nouns into the plural and the plural nouns into the singular; make the appropriate changes in the article.

די טיילן	די פלה	דער טיש
דער פעדלער	דאס מיידל	די צרות
די יארן	דאס אויג	דער נביא
די פאגראמען	די עצה	דער זיגער
די האנט	די תפיסות	דער נאך
דאס ווארט	די קראם	די טיטכן
די וועגן	דער קרעמער	די טרוי
די שניידערס	די שיף	די חדרים
דער חתן	די יידענע	דער קריסט
די מאנען	די בחורים	די בערד
די באבע	די בערג	די מענער

C. Translate into Yiddish:

1. My mother knows English, but my grandmother doesn't.
2. Are you reading or aren't you? 3. Moyshe will go with us, but Rokhl will not.
4. I cannot answer you, but the teacher might (=perhaps yes).
5. Joseph is and always has been a good student.
6. Will you stop crying or won't you?
7. The Jews in Palestine spoke Hebrew once, and are doing so again today.
8. If tomorrow will be a warm day, let us go swimming in the river as we always do.
9. I cannot believe this about Khaim, and I probably never shall.
10. I did not know whether Moyshe would (*future*) come, but I am glad that in the end he did.

D. Conjugate in the past, present, and future tenses, and in the imperative:

1. חתונה האבן 2. אוועקפארן 3. באהאלטן זיך 4. שלאגן זיך.

E. Supply in place of each dash the possessive form of the noun or the possessive adjective, as the case may be:

1. (די מאמע) — ברודער איז אוועקגעפארן. 2. (איר) ווער האט גענומען — פֿעדער? 3. (חנה) איך וויל ליענען — בריוו. 4. (יצחק) ווי געפעלט דיר — חבֿר? 5. (איר) איך קען ניט געפינען — בוך. 6. (דער גוטער זיידע) מיר געפעלט — וויסע באַרד. 7. (ה' ראבינאָוויטש) צי האט איר זיך שוין באַקענט מיט — קינדער? 8. (דו) זיי רויק, איך וועל ניט נעמען — זאכן. 9. (דער אַלטער ייד) ווי געפעלט דיר — עצה? 10. (ער) איך האב אים געברענגט — צען דאָלאַר.

F. Translate into Yiddish:

1. How long have you been called Mrs. Falker (already)?
2. My father has been in this country for 24 years.
3. I could not believe that so many Yiddish books were printed between the two wars.
4. Please remember that I was not supposed to tell you this.
5. I know that there will be trouble(s).
6. My father himself tells it to everyone.
7. Every boy knows this.
8. (So) I'll keep quiet about it.
9. I'll give you some (=a) good advice: have pity on Shloyme.
10. Even brothers fight sometimes.

G. Put the adjectives in the predicate into the appropriate inflected form:

1. די נאכט איז קאלט און פֿינצטער. 2. דער וועג איז לאנג אבער ניט שלעכט. 3. דער בחור איז זייער שטארק. 4. די פלה איז אזוי שיין! (=אזא...). 5. דער טאג איז ליכטיק. 6. די צייטונג איז ניי. 7. א סך יידן אין אייראפע זינען אָרעם. 8. די יידן פֿון כעלעם זינען ניט געווען זייער קלוג. 9. די לבנה איז וויס. 10. די אַרבעט איז ניט שווער.

H. Translate into Yiddish:

1. My mother was born in 1895. 2. She came to the United States in 1916. 3. She was 21 years old then. 4. She married my father in 1918, when she was 23. 5. My father was 28. 6. At what time does your class begin? 7. At 9:10. 8. (So) you have a lot of (=very much) time. 9. No, it's 8:30 already. 10. I think your watch is fast. 11. No, your watch is slow. 12. Indeed? Oh, yes, I see that it has stopped. 13. Well, I'll see you tonight (=today in the evening) at 7.

יידן אין די פֿאַראײניקטע שטאַטן, 1966¹

פראצענט	יידן	באַפֿעלקערונג	שטאַט
1.56	160,720	10,305,000	אָהייאָ (א')
0.28	7,765	2,747,000	אַמיגוואָ
0.07	500	694,000	אינדיאַנאַ (אינדיאַ)
2.65	283,625	10,722,000	אילינאָי (אילי)
0.48	23,610	4,918,000	אינדיאַנאַ (אינדי)
0.27	9,465	3,517,000	אַלאַבאַמאַ (אַלא')
0.07	190	272,000	אַלאַסקאַ
0.27	6,530	2,458,000	אַקאַהאַמאַ (אַקלא')
1.27	20,485	1,618,000	אַריזאָנאַ (אריז)
0.46	9,045	1,955,000	אַרעזאָנאַ (אַרע)
0.16	3,065	1,955,000	אַרקאַנסאַ (אַרק')
0.56	25,060	4,459,000	דזשארדזשיע (דזש'ע)
1.86	15,000	808,000	דיסטריקט פֿון קאָלאָמביע (ד'ק)
1.67	8,540	512,000	דעלאַווער (דעל')
0.14	1,000	718,000	האַוואַי
0.46	13,740	2,980,000	האַשינגטאָן (האַש')
0.22	710	329,000	היינאָמינג (היינאַ')
0.78	32,375	4,161,000	הייסקאָסין (הייס')
0.80	35,850	4,507,000	הירדזשיניע (ה'ע)
0.27	4,810	1,794,000	וועסט-הירדזשיניע (ו'ו'ע)

¹ SOURCE: U.S. Bureau of the Census, *Current Population Reports, Population Estimates*, Series P-25, No. 350, October 5, 1966, as given in *The American Jewish Year Book*, Vol. 68, 1967. More recent estimates are not available.

שטאט	באפעלקערונג	יידן	פראצענט
ווערמאנט (ו"ט)	405,000	2,330	0.58
טענעסי (טענ')	3,883,000	16,680	0.43
טעקסאס (טעקס')	10,752,000	63,925	0.60
יוטא	1,008,000	1,600	0.16
לוויזיאנא (ל"א)	3,603,000	16,130	0.45
מאנטאנא (מאנט')	702,000	615	0.09
מאסאטשוסעטס (מאס')	5,383,000	258,485	4.80
מיוורי (מיו')	4,508,000	80,710	1.79
מינעסאטא (מינ')	3,576,000	33,225	0.93
מיסיסיפי (מיס')	2,327,000	4,015	0.17
מישיגאן (מיש')	8,374,000	97,995	1.17
מעין (מע')	983,000	8,285	0.84
מערילאנד (מד')	3,613,000	153,415	4.25
נארט-דאקאטא (נד')	650,000	1,285	0.20
נארט-קאראליינא (נ"ק)	5,000,000	9,155	0.18
ניו-דזשירזי (נידזש)	6,898,000	363,265	5.27
ניו-האמפשייר (ניה)	681,000	4,260	0.63
ניו-יארק (ניי')	18,258,000	2,518,680	13.79
ניו-מעקסיקא (ני"מ)	1,022,000	3,645	0.36
נעבראסקא (נעב')	1,456,000	8,550	0.59
נעוהאדא (נעו')	454,000	2,380	0.52
סאוט-דאקאטא (סי"ד)	682,000	525	0.08
סאוט-קאראליינא (סי"ק)	2,586,000	7,085	0.27
פענסילאניע (פע)	11,582,000	444,465	3.84
פלאארידא (פלא')	5,941,000	143,770	2.42
קאלאראדא (קאל')	1,977,000	23,140	1.17
קאליפארניע (קאליפ')	18,918,000	650,085	3.44
קאנזאס (קאנ')	2,250,000	3,515	0.16
קאנעטיקאט (קאנ')	2,875,000	103,835	3.61
קענטאקי (קי')	3,183,000	11,200	0.35
ראנדאלאנד (רא')	898,000	21,840	2.43
זונאמען	195,857,000	5,720,000	2.92

I. On the basis of the table above, answer the following questions in Yiddish, writing out the numbers in full:

- וויפל יידן, שאצט מען, זינען געווען אין די טאראיניקטע שטאטן אין 1966?
- וויפל פראצענט פון דער באפעלקערונג איז דאס געוועזן?
- וויפל יידן זינען געווען אין שטאט (state) קאליפארניע? ווי גרויס איז די גאנצע באפעלקערונג פון שטאט ראנדאלאנד? וויפל יידן זינען דארטן געוועזן?
- ווי זינען געווען מער יידן: אין אנטוואגאדער אין דיסטריקט פון קאלאמביע?
- ווי האבן געוויינט מער מענטשן: אין יוטא צי אין ווערמאנט?
- אין וואסער שטאט ווייניקסטן (fewest) (most) יידן?

יידן 10. אין וואסער שטאט איז דער פראצענט יידן דער גרעסטער
 (biggest) ? 11. וויפל פראצענט 12. אין וואסער שטאט איז דער פרא-
 צענט יידן דער קלענסטער (smallest) ? 13. וויפל פראצענט 14. וויפל
 יידן וווינען אין וואשינגטאן, ד"ק ? 15. וויפל יידן וווינען אין שטאט
 וואשינגטאן?

REVIEW QUESTIONS

Answer the following questions in English:

1. When did most Jewish immigrants come to the United States?
2. What economic and political factors caused great numbers of Jews to emigrate?
3. Why did Russian conscription laws weigh so heavily upon the Jews?
4. About how many Jewish immigrants came to the United States from Eastern Europe from 1908 to 1965?
5. What were the "scientific" theories behind American legislation restricting immigration?
6. Are these theories still held by social scientists?
7. When were the immigration laws based on quotas by country of origin changed?
8. Why have American restrictions on immigration hit the Jews particularly hard?
9. Is it true that Yiddish פֿיש is derived from English "fish"?
10. Cite a correspondence between some type of English and Yiddish sound and give an example.
11. What are some of the similarities between Yiddish and English grammar?
12. What is the characteristic difference between Yiddish and English as far as the use of verbal stems is concerned?
13. When did Hebrew cease to be a spoken language?
14. What language did the Jews speak around the beginning of the Christian era?
15. What monumental Jewish work was written in Aramaic?
16. What were some of the languages adopted by the Jews in the dispersion?

17. What is Dzhudezmo?
18. Out of what languages have the Jews created their own variations?
19. What is the value of the comparative study of various Jewish languages?
20. What is the place of Yiddish among the several Jewish languages?
21. How has the historical situation of the Jews favored their role as carriers of folklore among various peoples?
22. What are some of the main sources of Yiddish folklore?
23. Show how traditional Jewish life is reflected in some proverbs.
24. Which are the Yiddish dailies in the United States today?
25. What was the first Yiddish periodical in the United States?
26. When and where was the first known periodical in Yiddish published?
27. How would you characterize the development of the Yiddish press in pre-war Poland?
28. What was the significance of the *Koyl Mevasser* to Yiddish journalism?
29. What was the first known Yiddish daily?
30. In what year was the combined circulation of Yiddish dailies in the United States at a peak?